

FINISH
ETAPPE 2015

MEE

DOET

IEDEREEN

VERBREDING & VERDIEPING VAN PARTICIPATIE

START
ETAPPE 2015

Financiële arrangementen

Initiatievenfonds
Uitgangspunten voor samenwerking
Right to Challenge
Ruimte voor (sociaal) ondernemers
Buurtbegroting

Beren van de weg

Initiatievenversnellers
De regels en de rek
Groene golf

WERK IN UITVOERING

Initiatievencafe's
Samen leren en werken aan de stad

Al doende leren

**Informatie voor
initiatiefnemers**

www.utrecht.nl/initiatief

Ruim baan voor initiatief

Agenda voor de Etappe 2015

Festival Utrecht maken we samen

Utrecht barst van de initiatieven. Overal in de stad steken bewoners en ondernemers de handen uit de mouwen om de stad nog beter, mooier en leefbaarder te maken. Bewoners en ambtenaren werken samen om zoveel mogelijk ruimte te geven aan initiatief.

Op 1 december 2014 stond het festival 'Utrecht maken we samen' helemaal in het teken van ruimte voor initiatief. Met inspirerende sprekers, in 20 werkpleinen en een repaircafé voor vastzittende initiatieven sleutelden ruim 400 deelnemers aan de voorwaarden en mogelijkheden om initiatief in Utrecht nog verder te brengen. Uitmondend in allerlei suggesties om weer een aantal stappen verder te komen met elkaar.

De suggesties zijn gebundeld in dit document Ruim Baan voor initiatief, waar we samen als stad de schouders onder willen zetten. Raakvlakken zijn er met veel ontwikkelingen in de gemeente en de stad. Denk bijvoorbeeld aan de evaluatie van de stadsgesprekken of het Jaar van de Ruimte. In deze Agenda voor 2015 ligt de nadruk op het creëren van ruimte voor initiatief en borduren we voort op wat we op het festival hebben afgesproken.

De vijf hoofdpunten van de agenda

Het Kompas voor Initiatief, dat initiatiefnemers in 2014 samen met de gemeente gemaakt hebben, biedt houvast. Want daarin komen alle aspecten om initiatieven mogelijk te maken samen. Er zijn voor dit jaar vijf hoofdpunten, verbeeld op de infografic. Hier zetten we in 2015 als gemeente en stad onze schouders onder:

- 1 Al doende leren
- 2 Informatie voor initiatiefnemers
- 3 Beren van de weg
- 4 Financiële arrangementen: waarderen, belonen en investeren
- 5 Iedereen doet mee

Colofon

Ruim Baan voor initiatief, Utrecht, april 2015

Samenstelling

Fred Dekkers, Marieke Hellevoort, Boukje Keijzer, Julia Reymond, Karin Visser op basis van de 20 werkpleinen van het Festival Utrecht Maken we samen.

De verslagen van de pleinen zijn te vinden op www.utrecht.nl/festivalutrechtmakenwesamen

Infografic

Ikram EsSannouni

Dynamische agenda

De oogst van het festival 'Utrecht maken we samen' is groot en divers en gemaakt met velen. De uitdaging nu is om Ruim baan voor initiatief een agenda te laten zijn en blijven van ons allemaal: initiatiefnemers, ambtenaren, maatschappelijke partners, gemeenteraad en college. Het is een dynamische agenda, waarin we met elkaar blijven sleutelen, schaven, voortgang boeken (en soms ook niet) aan de punten waar we met deze agenda onze schouders onder zetten.

Verbreden en verdiepen van participatie

Tijdens de etappe in 2015 is een verbreding en verdieping van de Utrechtse participatie de kerngedachte. In Utrecht blijven we zoeken naar nieuwe vormen van participatie. Niet alleen reageren op plannen en beslissingen van anderen, maar samen de opgaven benoemen en samen sleutelen aan werkbare oplossingen. We willen dat zo vroeg mogelijk doen en daarvoor nieuwe instrumenten benutten, zodat de invloed van bewoners op beleid en uitvoering in de stad groter wordt. Dat vraagt soms om een andere manier van werken van ambtenaren, raadsleden, wijkraden en belangenorganisaties. In 2015 gaan we daarover in gesprek met de wijkraden, we geven op verschillende wijzen vervolg aan de stadsgesprekken en we nemen digitale participatie-instrumenten onder de loep. In een gezamenlijke leerlijn bespreken we de kracht van oude en nieuwe werkwijzen en veranderende rollen. We experimenteren met nieuwe vormen als loting; om nog meer mensen dan de 'usual suspects' te betrekken.

Utrecht maken we samen

1 Al doende leren

Er is de afgelopen jaren al veel gebeurd om meer ruimte voor initiatief te creëren. En daar gaan we mee door. Want initiatiefnemers nemen steeds vaker het voortouw om punten te agenderen en instrumenten uit te werken. Ambtenaren zoeken vaker naar rek in regels, en zoeken elkaar en initiatiefnemers op om samen tot doorbraken te komen. We pakken steeds meer onderwerpen gezamenlijk of in dialoog met elkaar op.

Agendapunt 1a: Initiatievencafés

Een mooi voorbeeld van gezamenlijk oppakken zijn de initiatievencafés: de opvolger van het repaircafé op 1 december. In de cafés ontmoeten initiatiefnemers diverse (ervarings)deskundigen om met elkaar te praten over hun ideeën en plannen. De initiatiefnemers raken geïnspireerd, breiden hun netwerk uit en komen een stap verder met hun initiatief. Zo werd naar aanleiding van het initiatievencafé op 9 januari 2015 – georganiseerd door de Ruimtemakers in Westkust op het Westplein – door de Utrechtse Vastgoed Organisatie groen licht gegeven voor 'cityfarmers' om stadslandbouw op het dak van de Grifthoekgarage te plaatsen. Ook kreeg student Bart de tip om met de sociaal makelaar uit Noordwest te gaan praten voor zijn droom om bewoners met verschillende achtergronden meer met elkaar in contact te brengen. In totaal zijn er al zo'n 80 vragen initiatiefnemers de revue gepasseerd.

Agendapunt 1b: Samen leren en werken aan de stad

Gewoon doen en leren 'on the job' blijkt de beste manier om resultaten te boeken. Al is het maar omdat de stad continue in beweging is en een vast stramien knelt bij de steeds wisselende realiteit. Gemeenteraad en college, ambtenaren, maatschappelijke partners en initiatiefnemers gaan in nieuwe rolverdelingen met elkaar aan de slag om resultaten te boeken. Met de dagelijkse praktijk als uitgangspunt. Door terugkerende dilemma's en obstakels te adresseren, te reflecteren en in overleg bij te sturen. Zodat we actief met elkaar leren en samen steeds beter worden en effectiever zijn. We laten ons daarbij ondersteunen door kennisinstellingen zoals Platform 31 en het Onderzoeksnetwerk Sociaal Domein Utrecht (Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht, Universiteit voor Humanistiek). Wij leren van de drie decentralisaties in het sociale domein, sociaal ondernemerschap, de implementatie van de Omgevingswet en de evaluatie van het sociaal makelaarschap. En ontwikkelen – zowel voor het fysieke als sociale domein – gezamenlijke leerlijnen en stemmen de aanpak binnen de verschillende domeinen beter op elkaar af. Aan het eind van dit jaar maken we met elkaar de tussenstand op van het resultaat van Etappe 2015.

2 Informatie voor initiatiefnemers

Om samen op pad te kunnen gaan, is het nodig om goed geïnformeerd te zijn. Alles wat je nodig hebt voor een voorspoedige reis moet klaar liggen. Informatie over waar je samen heen wil, instrumenten die je onderweg goed van pas kunnen komen, informatie over obstakels die mogelijk op de route liggen. Dat vraagt om transparantie en duidelijke informatievoorziening en de bereidheid van iedereen om kennis te delen. We evalueren ook hoe inwoners geïnformeerd (vroegtijdig) betrokken worden en nieuwe vormen van samenwerken, zoals de stadsgesprekken.

Op allerlei manieren delen we informatie en creëren we bewustzijn over openingen, kansen en mogelijkheden. Niet alleen digitaal, maar ook doordat mensen elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan. In 2015 zorgen we dat de informatievoorziening zo goed op orde is, dat initiatiefnemers steeds beter hun weg vinden.

Agendapunt 2a: Eén centrale informatieplaats

Alle informatie voor initiatiefnemers komt samen op één goed vindbare digitale plek: www.utrecht.nl/initiatief. Zoveel mogelijk visueel vertaald in infographics, omdat beelden soms meer zeggen dan woorden en daardoor voor meer mensen te begrijpen zijn. Met handige instrumenten van en voor initiatiefnemers bij elkaar (kompas voor initiatief, wegwijzer subsidies, kalender etc.), slimme lijstjes met veel gestelde vragen en antwoorden en verwijzingen naar andere informatiebronnen en open data. En een gebruiksvriendelijke digitale plattegrond met te reserveren ruimtes, leegstaande (gebouwen), buurthuizen in zelfbeheer, groen in zelfbeheer en tijdelijk onbenutte gebieden aangegeven staan. Zodat in één oogopslag duidelijk is welke grond, panden

en locaties door initiatiefnemers benut kunnen worden, en onder welke voorwaarden en tarieven. Samen bepalen we welke informatie nodig is en verzamelen of creëren we bruikbare informatie. Daarbij benutten we zoveel mogelijk bestaande informatieplatforms. Zodat initiatiefnemers snel kunnen beschikken over alle informatie die ze nodig hebben om zelf stappen te zetten.

Agendapunt 2b: Initiatiefrijke dialoog

Niet iedereen ziet zichzelf als initiatiefnemer en gaat actief op zoek naar informatie. Soms moet je gewoon iemand tegen het lijf lopen die met een initiatief bezig is. Zodat je mogelijkheden ziet om aan te haken of om zelf iets te gaan doen voor je buurt of buurtbewoners. Daarom benutten we allerlei soorten momenten en kanalen om initiatieven zichtbaar te maken. Mediapartners kunnen de verhalen van initiatiefnemers over het voetlicht brengen. En we haken aan bij allerlei evenementen om licht te laten schijnen op initiatieven in de stad. Of het nu om een burendag of stadsgesprek gaat, een 'groen moet je doen'-dag of culturele zondag.

We hebben in Utrecht geen 'debat over de stad' -locatie, zoals dat in Amsterdam rond Pakhuis de Zwijger is ontstaan. Er zijn in Utrecht meerdere plekken die een rol in een dergelijk debat (kunnen) spelen, en een 'stadsambassade' van het Pakhuis. We kijken of we die met elkaar kunnen benutten voor een continue dialoog over de waarde, potentie en ontwikkeling van de stad en zoeken met elkaar naar mogelijke samenhang in de programmering van het debat.

3 Financiële arrangementen: waarderen, belonen en investeren

Initiatiefnemers hebben op hun route af en toe punten nodig waar ze kunnen opladen. In de vorm van erkenning en waardering voor de enorme inzet voor de buurt, wijk of stad. Door kwaliteiten van mensen en hun bijdrage aan de ontwikkeling van de stad te waarderen. Door te investeren in initiatieven die de stad verder brengen of initiatiefnemers het recht te geven om zelf met voorstellen te komen om publieke taken uit te voeren. In 2015 werken we samen aan een aantal arrangementen die hierop inspelen.

Agendapunt 3a: Uitwerking financiële instrumenten

In 2015 voeren we een initiatievenfonds in dat beter aansluit bij de praktijk en waar inwoners op een laagdrempelige manier gebruik van kunnen maken. We vergroten de slagkracht van het fonds door bijdragen te matchen met bijdragen uit andere bronnen zoals crowdfunding of met andere vormen van eigen inzet door initiatiefnemers. We maken (meer) gebruik van bestaande geldstromen in de wijk en zoeken samen naar nieuwe bronnen en vormen van financiering van initiatieven. De gemeente oriënteert zich momenteel op 'social impact bonds'. Hoewel dit geen directe uitkomst van het festival is, kunnen deze matches tussen grote bedrijven, gemeente en initiatiefnemers een welkome aanvulling zijn op de financiële instrumenten die er al zijn.

Agendapunt 3b: Uitgangspunten voor samenwerking

Het nieuwe rollenspel tussen gemeente en bewoners en ondernemers in de stad roept ook vragen op. Dat zijn vragen over wat je van elkaar mag verwachten, over waardering voor de inzet van vrijwilligers, (sociaal) ondernemers en kleine bedrijfjes, over de vergoeding die daar tegenover mag staan en over de meerwaarde van lokale initiatieven ten opzichte van professionele initiatieven van buiten de wijk. Ook roept het vragen op over verantwoordelijkheden, concurrentie, precedentwerking, integriteit, verdienmodellen en vooral een sterke roep om transparantie. In dialoog werken we samen aan een aantal uitgangspunten voor samenwerking en partnerschap die als basis dienen voor een goed en gelijkwaardig gesprek.

Agendapunt 3c: Right to Challenge

In 2015 onderzoekt de gemeente samen met betrokken initiatiefnemers naar manieren om de 'Right to Challenge' in te vullen. Hierbij gaat het om het uitvoeren van publieke taken door burgers. Het streven is om een of meer pilots uit te voeren om de potentie, kansen en knelpunten scherper in beeld te krijgen. Het kan bijvoorbeeld gaan over het overnemen van groenonderhoud, zelfbeheer van welzijnsaccommodaties en speeltuinen of het creëren van een eigen elektriciteitsnet voor de buurt.

Agendapunt 3d: Ruimte voor (sociaal) ondernemers

Ook bestaande aanbestedingsprocessen bieden allerlei mogelijkheden om meer ruimte te creëren voor nieuwe, kleine ondernemers. Zo kunnen we bijvoorbeeld meer maatschappelijke eisen stellen aan aanbieders bij aanbestedingen (sociaal of maatschappelijk aanbesteden) of we benutten de mogelijkheden van Social Return on Investment om initiatieven te versterken. Ook kunnen we gebruik maken van de regel dat 10% van de aanbesteding onderhands gegeven mag worden. We verkennen met elkaar deze mogelijkheden en proberen zo meer ruimte te creëren voor nieuwe spelers op de markt. Het platform voor sociaal ondernemerschap dat momenteel wordt ontwikkeld speelt hier ook een belangrijke rol in.

Agendapunt 3e: Buurtbudgetten

We gaan aan de slag met budgetmonitoring en buurtbudgetten om de besteding van gemeenschapsgeld in de eigen buurt (of subwijk) inzichtelijk te maken en de invloed van buurtbewoners op de bestedingen van lokale gelden te vergroten. We starten met een pilot in twee wijken, waarbij we al doende leren wat het beste werkt. We maken daarbij gebruik van de kennis van het Centrum voor budgetmonitoring en burgerparticipatie. Met het transparant maken van bestedingen op subwijkniveau maken we een bredere toepasbaarheid van de 'Right to Challenge' mogelijk.

4 Beren van de weg

Initiatiefnemers op verschillende terreinen lopen vaak tegen dezelfde drempels aan of het nu om een moestuin, een creatieve hotspot in een leegstaand kantoorgebouw of het opzetten van een zorgcoöperatie gaat. Na een enthousiaste start stuiten veel initiatieven op regels en procedures, risico's en aansprakelijkheden, tegenstrijdige belangen of andere beren op de weg. Op zo'n moment kunnen initiatiefnemers goed een steuntje in de rug gebruiken om het gesprek weer op gang te krijgen en nieuwe oplossingen te verzinnen.

Agendapunt 4a: Initiatievenversnellers

Er zijn verschillende manieren om individuele concrete initiatieven verder te helpen. Samen aan tafel met de juiste mensen is vaak de beste manier om nieuwe (uit)wegen te vinden. Een gesprek van de initiatiefnemers samen met de boze buurman, met een praktische ambtenaar die in oplossingen denkt, met verschillende partners die hun belangen op tafel leggen en samen een win-win situatie willen creëren. De pleinmethode is een versnellingsmethode om complexe casussen, waarbij verschillende partners betrokken zijn, verder te brengen. Een initiatievencafé kan een initiatiefnemer helpen bij het zoeken naar nieuwe wegen en oplossingen. Op 13 maart 2015 organiseerde de Vrijwilligerscentrale een initiatievencafé rondom sociale thema's. Naast hun vacaturebank hebben zij ook een expertisebank, waardoor zij vrijwilligers met bepaalde kennis en ervaring direct kunnen koppelen aan initiatiefnemers. Met de oproep 'Deel jouw initiatief' organiseerde Stichting Utrecht Natuurlijk op 2 april een café over natuur, milieu en duurzaamheid in Koppelsteede. Op 21 mei vindt de Social Enterprise Day plaats in Utrecht, waarbij een van de doelstellingen is om sociaal ondernemers meer te verbinden met bestaande organisaties, die op zoek zijn naar handvatten om te transformeren naar een 'social enterprise'.

In 2015 blijft het interne 'Netwerk Initiatieven' van gemeenteambtenaren zich een paar dagen per week buigen over concrete casussen. Daarbij zijn onder andere de stadsmakelaar en het makelpunt aanwezig. Het kan gaan om beginnende vragen of vastgelopen initiatieven. Ook initiatiefnemers zelf zijn welkom om hun ideeën te pitchen.

Agendapunt 4b: Rek in de regels

Vaak lopen initiatiefnemers tegen dezelfde regels aan, bijvoorbeeld regels voor tijdelijke horeca of standaardregels in bestemmingsplannen. Het is dan slim om dit niet per geval op te lossen, maar om vanuit verschillende perspectieven kritisch naar die regels te kijken. En waar nodig – in overleg met de raad – op te rekken, af te schaffen of aan te passen. In 2015 zorgen we samen voor doorbraken op een aantal terugkerende obstakels:

- ▶ We doorbreken patstellingen als het gaat om horeca bij tijdelijke initiatieven, door informatie rond horecaverunningen met elkaar te delen en samen creatieve oplossingen te bedenken om (tijdelijke) horeca mogelijk te maken. Knellende landelijke regelgeving adresseren we bij het rijk.
- ▶ We benutten de bestaande mogelijkheden om beter te bestemmen, door bijvoorbeeld tijdelijke bestemmingen toe te voegen en kritisch te kijken naar regels op het gebied van Openbare Ruimte die belemmerend werken om gebieden een kwaliteitsimpuls te geven.
- ▶ We stellen de risico- en aansprakelijkheidsklem ter discussie als het gaat om de aanleg van speelplaatsen, zelfbeheer van buurthuizen en (sport)accommodaties, beheer van groen en andere zaken in de openbare ruimte. We kijken daarbij goed naar verantwoordelijkheden en aanvaardbaarheid van risico's en maken expliciet wat we elkaar wel en niet toevertrouwen als het gaat om veiligheid. Het zijn vraagstukken en dilemma's die voortkomen uit loslaten.
- ▶ Ook maken we met elkaar werk van een verruiming van de mogelijkheden voor tijdelijke verhuur van vastgoed, zodat leegstaande panden een zinvolle maatschappelijke invulling krijgen. Daar heeft niet alleen de buurt profijt van maar ook de vastgoedmarkt. Een leegstandskaart biedt daarvoor een goede basis.

Agendapunt 4c: Groene golf

De gemeentelijke organisatie is groot en complex. Onder de noemer 'Verder via B' werkt de gemeente breed in de organisatie aan vernieuwing om beter en sneller aan te sluiten bij dat waar de samenleving om vraagt. We proberen een 'groene golf' voor initiatiefnemers te creëren met vaste contactpersonen, goede interne afstemming, verantwoordelijkheden laag in de organisatie en waar nodig versnelde besluiten op de juiste ambtelijke of bestuurlijke tafel. De rol en betrokkenheid van de gemeenteraad is daarin een belangrijk onderwerp van gesprek.

We benutten de evaluatie van de Stadsmakelaar voor verbetering van de huidige werkwijze, als basis voor een brede discussie over wat initiatiefnemers qua tijd en inzet van gemeenteambtenaren kunnen en mogen verwachten. En over de mogelijkheid om budgetten in te zetten voor het betalen van lokale trekkers in samenwerkingsprojecten. De gemeente stimuleert dat ambtenaren integraal en gebiedsgericht van buiten naar binnen kunnen werken, 'scharrelruimte' hebben en al doende kunnen leren en bijsturen. Indien nodig worden werkwijzen en procedures daarop aangepast. Zodat initiatieven niet verzanden in een bureaucratisch moeras, en er snel duidelijkheid ontstaat over wat initiatiefnemers wel en niet van de gemeente kunnen verwachten.

5 Iedereen doet mee

We maken ruimte voor initiatief van iedereen, ook van mensen die op eigen kracht iets willen aanpakken, maar die niet gemakkelijk voor zichzelf opkomen. Niet iedereen beschikt in dezelfde mate over de vaardigheden, relaties en/of energie die nodig zijn om zelf initiatieven te nemen of verder te brengen. Inclusie is een mooi maar lastig vraagstuk, dat vraagt om een collectieve alertheid op inwoners die initiatief nemen. Wie zijn dat? En hoe maken we het mogelijk, dat een brede(re) groep van inwoners de handschoen oppakt om ideeën uit te voeren? In 2015 willen we de bestaande netwerken in de stad zoveel mogelijk benutten om nog meer mensen te bereiken en mee te laten doen. En hen een extra steun in de rug bieden als zij initiatieven ontwikkelen.

De vele vrijwilligers, mantelzorgers en sociaal ondernemers die in de stad actief zijn, hebben daarbij ieder hun eigen taal en manieren van communiceren. Dat vraagt om passende communicatie, aansluitend bij hun leefwereld, hun netwerken en hun communicatiekanalen, of dit nu een smartphone is, een krant of een koffieochtend in het buurthuis. Zodat iedereen zich uitgenodigd voelt om zelf het heft in handen te nemen en het verschil te maken in Utrecht.

UTRECHT MAKEN WE SAMEN

